

בש"פ 8702/14 - מדינת ישראל נגד יעקב (יאשה) ישייב, ראובן (רובי) מטטוב, אברהם יוסופוב, אמנון אלייב

בבית המשפט העליון

בש"פ 8702/14

לפני: כבוד השופט י' דנציגר

המבקשת: מדינת ישראל

נגד

המשיבים:
1. יעקב (יאשה) ישייב
2. ראובן (רובי) מטטוב
3. אברהם יוסופוב
4. אמנון אלייב

בקשה להארכת מעצר לפי סעיף 62 לחוק סדר הדין
הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996

בשם המבקשת: עו"ד מורן פולמן; עו"ד צחי יונגר

בשם המשיב 2: עו"ד אורי בן נתן

בשם המשיבים 3 ו-4: עו"ד חן בן חיים

החלטה

לפני בקשה להארכת מעצרו של המשיבים 2-4 מעבר לתשעה חודשים על-פי סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996. ביום 22.12.2014 הוריתי על הארכת מעצרו של המשיב 1 בהתאם להסכמתו.

1. ביום 30.3.2014 הוגש לבית המשפט המחוזי בבאר-שבע כתב אישום כנגד שבעה נאשמים, ביניהם ארבעת המשיבים דכאן. על-פי עובדות כתב האישום, החל משנת 2012 ועד למעצרו, ניהלו המשיבים עסק למתן הלוואות בריבית קצוצה: המשיב 1 עמד בראש העסק, באופן שכל ההחלטות התקבלו על-ידו או באישורו. בתקופה שעד חודש יוני 2013 היה המשיב 1 מאחורי סורג ובריאח ולאחר מכן שהה במעצר בית לילי כחלק מתנאי שחרורו המוקדם. בתקופה זו המשיב 2, יחד עם אחד נוסף, הם שהפעילו את העסק, והמשיבים 3 ו-4 פעלו יחד עם אחר כגובי חובות של העסק. לאורך כל התקופה הרלוונטית לכתב האישום, גביית החובות נעשתה תוך הפעלת לחץ והטלת אימה על הלווים. במקרים בהם איחרו הלווים להחזיר את חובם, סחטו אותם המשיבים באיומים קשים, ובמקרים מסוימים תוך שימוש באלימות פיזית. בנוסף לכל אלו, לא ניהלו המשיבים ספרי חשבונות כדין ופעלו כדי להעלים את הכנסותיהם במרמה ובתחבולה במטרה להשתמט ממס. עוד ערבבו המשיבים בין הכספים שקיבלו כתוצאה מעבירות הסחיטה והאיומים - המהווים רכוש אסור - לבין רכוש שאינו אסור, כגון ריביות בגין ההלוואות, ולפיכך, הפכו כל הכספים אותם גלגלו במסגרת העסק לרכוש אסור. כן תוארה בכתב האישום מעורבותם של המשיבים 1 ו-2 בסחר בסם מסוכן מסוג קוקאין במשקל 5.12 גרם, ובגניבת שני קטנועים בתל-אביב.

2. בכתב האישום יוחסו למשיבים בין השאר עבירות של סחיטה באיומים, על-פי סעיף 428 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); שימוש במרמה, ערמה ותחבולה בכוונה להתחמק מתשלום מס, על-פי סעיף 220(5) לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש], התשכ"א-1961 (להלן: פקודת מס הכנסה) וסעיף 117(ב)(8) לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975 (להלן: חוק מס ערך מוסף); הלבנת הון, על-פי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000; אי ניהול פנקסי חשבונות, על-פי סעיף 216(5) לפקודת מס הכנסה וסעיף 117(א)(7) לחוק מס ערך מוסף; אי הוצאת חשבוניות מס, על-פי סעיף 117(א)(13) לחוק מס ערך מוסף; ואי הגשת דו"חות תקופתיים, על-פי סעיף 117(א)(6) לחוק מס ערך מוסף.

נוסף על אלה, יוחסו למשיב 2 עבירות של: קבלת נכסים שהושגו בפשע, על-פי סעיף 411 לחוק העונשין; קשירת קשר לפשע, על-פי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין; גניבת רכב, על-פי סעיף 413ב לחוק העונשין; יצוא, יבוא מסחר והספקה, על-פי סעיף 13 לפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973.

למשיב 4 יוחסו בנוסף עבירות של: סחיטה בכח, על-פי סעיף 427(א) סיפא לחוק העונשין; קשירת קשר לפשע, על-פי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין; קשר להשגת מטרה אסורה, על-פי סעיף 500(7) לחוק העונשין.

3. בד בבד עם הגשת כתב האישום עתרה המבקשת למעצרו של המשיבים עד לתום ההליכים נגדם. לבקשות המשיבים נדחה הדין בבקשה מספר פעמים עד ליום 18.6.2014, תוך הבהרה כי לא תנתנה דחיות נוספות (כפי שגם הודגש בהחלטה מיום 12.5.2014). ביום 18.6.2014 הורה בית המשפט המחוזי על מעצרו עד לתום ההליכים של המשיבים 1 ו-4 בהתאם להסכמתם, תוך שהם שומרים על זכותם לפנות בבקשה לעיון חוזר בהחלטה. כן הורה בית המשפט על עריכת תסקיר מעצר שיבחן חלופת מעצר בעניינו של המשיב 3. ביום 8.7.2014 התקבל תסקיר שירות המבחן, בו תוארה רמת מסוכנותו הגבוהה של המשיב 3 ושירות המבחן נמנע מליתן המלצת שחרור בעניינו. ביום 16.7.2014 - לאחר בקשת דחיה מצד המשיב 3 ולאחר שנדחה הדין לצורך עיון ומתן החלטה - הורה בית המשפט המחוזי על מעצרו של המשיב 3 עד לתום ההליכים נגדו. נקבע כי במקרה דנן לא נמצאו נסיבות המצדיקות סטייה מן הכלל לפיו יש להורות על מעצר עד תום ההליכים במקרים המערבים עבירות של סחיטה באיומים. בית המשפט קבע כי מכלול המעשים המיוחסים למשיב 3 מחזקים את המסקנה כי אין די בחלופת מעצר כדי לאיין את המסוכנות הנשקפת ממנו ואת החשש לשיבוש מהלכי המשפט. בית המשפט הדגיש כי מסוכנותו של המשיב נלמדת גם מן העובדה שביצע לכאורה את העבירות המיוחסות לו, שעה שהמתין לגזר דינו בעניין אחר, בו הורשע בעבירות של סחיטה באיומים.

בנוסף, ביום 1.7.2014 - לאחר דחיה לצורך עיון - הורה בית המשפט על מעצרו של המשיב 2 עד לתום ההליכים נגדו. נקבע כי חומר הראיות בעניינו של המשיב 2 מצביע על מידת מעורבותו הגבוהה, כשותף של המשיב 1, וכי לא ניתן לאיין את מסוכנותו בחלופת מעצר.

4. לבקשת המשיבים נדחה הדיון בתיק דנן מספר פעמים לצורך הסדרת ייצוגם ולימוד חומר החקירה הרב. ביום 8.7.2014 התקיים דיון אשר בפתחו הודיע בית המשפט המחוזי כי יחידת נחשון מסרה כי המשיבים 1, 2 ו-4 מסרבים לעלות לאולם הדיונים. בתום דיון באשר לאפשרות החלפת ייצוגם של המשיבים, קבע בית המשפט תשעה מועדי הוכחות, וכן נקבע כי מענה לכתב האישום ינתן עד עשרה ימים לפני מועד הדיון שנקבע ליום 6.11.2014. ביום 6.10.2014 נותב התיק דנן לטיפול של השופט ג' שלו ונדחה מועד הדיון שהיה קבוע ליום 6.11.2014, ליום 12.11.2014. ביום 12.11.2014 בוטלו שני מועדי הוכחות שנקבעו והוספו שלושה. ביום 9.12.2014, בעקבות הצטרפותו של עו"ד דוד יפתח להגנתו של המשיב 1 ובהתאם לבקשתו, נקבעו מועדים חדשים המתאימים ללוח הזמנים הפנוי מבחינתו. כן נקבע כי הדיון לפי סעיף 144 לחוק סדר הדין הפלילי, התשמ"ג-1982 (להלן: חוק סדר הדין הפלילי), במענה לכתב האישום, ידחה ליום 15.1.2015.

5. כעת קבועים ביומנו של בית המשפט המחוזי שמונה מועדי הוכחות, בין התאריכים 25.3.2015-4.2.2015, ותלויה ועומדת בקשה לעיון חוזר בהחלטה בדבר מעצרו של המשיב 3 עד לתום ההליכים נגדו.

6. לטענת המבקשת - באמצעות באת כוחה, עו"ד מורן פולמן - מסוכנותם הגבוהה של המשיבים עולה ממעשיהם המתוארים בכתב האישום, והיא מתחזקת לנוכח עברם הפלילי המכביד. כך, המשיבים 2-3 הורשעו אך לאחרונה בפרשה של סחיטה באיומים, והעבירות מושא כתב האישום במקרה דנן התבצעו לכאורה בעת שהמתינו לגזר דינם. באותו עניין הושתו על המשיב 2 ארבעה חודשי מאסר, ועל המשיב 3 הושתו חודשיים מאסר. עוד צוין כי מסוכנותו של המשיב 3 עולה גם מתסקיר המעצר, בו העריך שירות המבחן כי קיימת רמת סיכון גבוהה להישנות העבירות בעניינו. כן נטען כי ביום 8.9.2014 הורשע המשיב 4 בעבירות של דרישה באיומים של רכוש, שימוש ברכב ללא רשות, בתקיפת שוטר בעת מילוי תפקידו, ובשימוש בכח ובאיומים על-מנת למנוע מעצר. בגין עבירות אלו הושתו על המשיב 4 ששה חודשי מאסר. לפיכך, מכלול הנתונים בעניינם של המשיבים, מצביע לגישת המבקשת כי אין במקרה דנן חלופה שבכוחה לאיין את מסוכנותם. בדיון שנערך לפני הדגישה המבקשת כי הגם שפרשת התביעה איננה צפויה להסתיים במסגרת תקופת הארכת המעצר המבוקשת, הרי שלכל פרשת התביעה יידרשו 10 מועדי הוכחות, וכעת כבר נקבעו שמונה מועדים עד ליום 25.3.2015. כן הדגישה המבקשת כי המשיבים שומרים על זכות השתיקה בחקירותיהם.

תמצית תגובת המשיב 2

7. לטענת המשיב 2 - באמצעות בא כוחו, עו"ד אורי בן נתן - מעורבותו באירועים מושא הבקשה דנן אינה מרכזית, פעילותו לא היתה אלימה, ובמקרים שבהם נתקל בקושי לגבות חוב כלשהו, היה נוהג לצרף לשיחת הטלפון את המשיב 1. לכן, לגישתו, קיים ספק האם עצם צירוף המשיב 1 לשיחות הטלפון, כאשר המשיב 1 הוא שנהג לאיים לכאורה על הלווים, עשוי לבסס את אשמתו כמבצע בצוותא של אותם האיומים. כן טוען המשיב 2 כי יש להתנהלות דנן השלכה על המסוכנות הנשקפת ממנו, משלא פעל באופן אלים. המשיב 2 מבקש כי אורה לשירות המבחן לערוך תסקיר בעניינו לצורך בחינת המסוכנות הנשקפת ממנו, לנוכח הזמן הרב שחלף מבלי שחלה התקדמות בהליך המשפטי.

תמצית תגובת המשיבים 3 ו-4:

8. המשיבים 3 ו-4 - באמצעות באת כוחם, עו"ד חן בן חיים - הדגישו בדיון לפני את המשכותו של ההליך

בעניינם, שלא באשמתם ובעיקר לנוכח חילופי הסנגורים של המשיב 1, כאשר טרם ניתן מענה לכתב האישום. כן נטען כי עברם הפלילי של השניים אינו מכביד, הגם שלחובתו של כל אחד מן השניים, עומדת הרשעה מן העת האחרונה בעבירות דומות לאלה המיוחסות להם בכתב האישום במקרה דנן. כן עתרה באת כוח המשיבים 3 ו-4 כי שירות המבחן יערוך תסקיר מעצר בעניינו של המשיב 4, וכן תסקיר משלים בעניינו של המשיב 3, בטרם הדיון הקבוע בבית המשפט המחוזי בבקשה לעיון חוזר בהחלטה בדבר מעצרו עד לתום ההליכים.

דיון והכרעה

9. לאחר שעינתי בנימוקי הבקשה ובנספחים לה והאזנתי בקשב רב לטענות הצדדים בדיון שנערך לפני, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להארכת מעצרו של המשיבים 2-4 להתקבל.

10. כידוע, ככלל ישוחרר נאשם המצוי במעצר בחלוף תשעה חודשים מיום הגשת כתב האישום נגדו אם טרם הסתיים ההליך המשפטי בעניינו. עם זאת, החריג לכלל הוא כי בסמכותו של בית משפט זה להאריך את מעצרו של נאשם מעבר לתשעה חודשים ב-90 ימים נוספים. בבוא בית משפט זה לבחון בקשה להארכת מעצרו של נאשם, עליו לשקול את הפגיעה המתמשכת בחירותו, את הצורך בשמירה על שלום הציבור, את הניהול התקין של ההליך המשפטי בעניינו ולאזן בין כל אלו. כך, לצורך בחינת השיקולים דנן על בית המשפט להביא בחשבון: את משך מעצרו של הנאשם; מידת המסוכנות הנשקפת ממנו; עברו הפלילי; חומרת המעשים המיוחסים לו; החשש מפני שיבוש הליכי המשפט; החשש להמלטות מאימת הדיון; וכן קצב התקדמות ההליך המשפטי בעניינו [ראו למשל: בש"פ 3468/14 מדינת ישראל נ' אדגה, פסקה 9 והאסמכתאות הנזכרות שם (22.5.2014)].

11. בדיון שלפני הקדיש בא כוחו של המשיב 2 חלק ניכר מטיעונו לטענה לפיה קיים ספק באשר לשאלה האם מעורבותו של המשיב 2 באירועים מושא הערעור דנן עולה כדי ביצוע בצוותא של עבירות הסחיטה באיומים, מן הטעם שלא נהג באלימות פיזית או מילולית כלפי הלווים מהם גבה כספי חוב, אלא שהוא היה נוהג להתקשר למשיב 1 במקרים בהם לא היה מצליח לגבות את החוב, וזה האחרון היה מדבר עם הלווים בשפה גסה, כמתואר בכתב האישום. כידוע, בית משפט זה אינו נדרש לשאלות שהן בליבת ההליך העיקרי במסגרת בקשה להארכת מעצר, אלא מתייחס כאמור, בין השאר, לנסיבות הנוגעות להמשכות ההליכים, המסוכנות הצפויה משחרורו של הנאשם והחשש לתקינותו של ההליך הפלילי [ראו למשל: בש"פ 651/12 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 18 (26.1.2012)]. עוד נטען לפני כי לחלקו האמור של המשיב 2 באירועים ישנה נפקות גם לעניין מסוכנותו, ויש להבחין בין מי מהמשיבים שנהג באלימות ובין מי מהם שלא נהג באלימות. אכן, ככלל, הבחנה שכזו - באשר לחלקם היחסי של נאשמים שונים בהתרחשות העבריינית - עשויה ללמד על רמת מסוכנות פחותה, אך לא כך במקרה דנן. מעורבותו של המשיב 2 בהתרחשות העבריינית מושא הערעור דנן אינה זניחה כלל, והיא עולה למשל מתמלול האזנות הסתר מיום 17.11.2013, לשיחה שבין המשיב 1 ובין המשיב 2:

"משיב 2: הלו

משיב 1: הא אחי

משיב 2: מה אח שלי?

משיב 1: מה אומר הזין הזה שמה?

משיב 2: אמרתי לו 20 דקות שיכין אם לא יהיה לו בלאגן שמה

...

משיב 2: מה הוא אמר? הוא רץ שם בין החנויות, שיתחיל לחפש כסף. באתי אליו, אמרתי לו... הוא אמר לי בשמונה. אמרתי לו: תשמע, אני הולך לאכול ואני בא. אם לא יהיה כסף, יהיה פה דיבור אחר. באתי, הכין 500 שקל".

בנוסף, מסוכנותו של המשיב 2 עולה גם מעברו הפלילי המכביד, ובמיוחד מביצוען הלכאורי של העבירות המיוחסות לו במקרה דנן, באותה העת בדיוק כאשר המתין לגזירת דינו בגין עבירות דומות של סחיטה באיומים. כן ניתן להבין את חששה של המבקשת משיבוש ההליך המתנהל היה וישוחרר המשיב 2 לחלופת מעצר, לנוכח הרשעתו של המשיב 2 בעבירה של שיבוש מהלכי משפט בשנת 2010.

12. בדומה, מסוכנותם של המשיבים 3 ו-4 עולה מן המעשים החמורים המיוחסים להם בכתב האישום, מעברם הפלילי - במיוחד נוכח ביצוען של עבירות דומות בעת האחרונה - וכן מתסקיר שירות המבחן בעניינו של המשיב 3. אין בידי לקבל את טענת באת כוח המשיבים 3 ו-4, כי עברם הפלילי אינו מכביד. כמתואר לעיל, לא מכבר, בחודש ספטמבר 2014, הורשע המשיב 4 בין השאר, בעבירה של דרישה באיומים של רכוש; והמשיב 3 ביצע לכאורה את העבירות המיוחסות לו במקרה דנן, בזמן שבין הכרעת הדין ובין גזר הדין בתיק נוסף של סחיטה באיומים - כמשיב 2. סבורני כי הגם שלחובת המשיבים 3 ו-4 עומדת הרשעה יחידה, קרבת הזמנים לביצוען לכאורה של העבירות העומדות בבסיס הבקשה דנן והדמיון הרב שבין ההתרחשות העבריינית הנוטענת בכתב האישום דנן לבין אירועי העבר, הם שיוצרים בנסיבות המקרה דנן את ההכבדה של עברם הפלילי, ולא דווקא מסת הרשעותיהם הקודמות. בנוסף, מסוכנותו של המשיב 3 עולה גם מתסקיר המעצר בעניינו, שם העריך שירות המבחן כי קיימת רמת סיכון גבוהה להמשך התנהגות פורצת הגבולות, וכי ענישה קודמת אינה מהווה עבורו גורם הרתעתי.

13. כמו כן, סבורני כי ההליך בעניינם של המשיבים עתיד להתנהל בקצב משביע רצון. לאחר דחיות רבות, שאינן תלויות בהתנהלותה של המשיבה, צפוי להיכנס בקרוב ההליך המשפטי אל התלם, ובשבועיים הקרובים עתיד להתקיים דיון על-פי סעיף 144 לחוק סדר הדין הפלילי, במענה לכתב האישום. כן קבועים כבר עתה שמונה מועדי הוכחות עד ליום 25.3.2015, ובאת כוח המשיבה הודיעה בדיון שלפני כי ידרשו לתביעה 10 מועדי הוכחות. סבורני כי מדובר בקצב התקדמות צפוי משביע רצון של ההליך בעניינם המשיבים, הגם שלנוכח העיכובים שהיו עד לעת הזו - בבקשות הדחיה מטעם המשיבים וחילופי הייצוג - מוטב היה לו לכל הפחות תוכל להסתיים פרשת התביעה במסגרת תקופת הארכת המעצר עליה אני מורה, בכפוף לאילוצי יומנו של בית המשפט המחוזי הנכבד.

14. בנסיבות העניין לא ראיתי לנכון להעתר לבקשתם של המשיבים להפנייתם לשירות המבחן לשם הכנת תסקירים בעניינם.

15. אשר על כן, הבקשה מתקבלת. מעצרו של המשיב 2-4 יוארך ב-90 ימים נוספים, החל מיום 30.12.2014 או עד למתן פסק דין בתפ"ח 58884-03-14 בבית המשפט המחוזי בבאר-שבע, לפי המוקדם מבין המועדים.

ניתנה היום, ז' בטבת התשע"ה (29.12.2014).

